

ATBALSTS UN INFORMĒTĪBA – LAUKSAIMNIECĪBAS VEIKSMES UN ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMS

ŠAJĀ NUMURĀ:

- "Lauku Lapas" 100. nummurs klāt! 2. lpp.
- Platībmaksājumi tikai apsaimniekotājiem 2. lpp.
- Izstrādātas prasības mazajām kautuvēm 2. lpp.
- Pagarina termiņu LIZ iegādes atbalstam. 3. lpp.
- Noteiktas porciju likmes "Skolas auglim" ... 3. lpp.

- Atbalsts kredītprocenu daļējai dzēšanai. ... 3. lpp.
- Profesiju kodi un nostrādātās stundas VSAOI atskaitēs ... 4. lpp.
- Bruto seguma aprēķins saimniecībai. ... 4. lpp.
- SIA "Anēls" pieredzes stāsts. ... 8. lpp.
- Aktualitātes no Briseles gaiteriem ... 11.-14. lpp.
- Vasarāju raža sagaidāma vidēja. ... 14. lpp.
- Pret nezālēm ar glifosāta herbicīdiem. ... 15. lpp.

SIALLKC INFORMĒ:

- Svarīgākie datumi augustā. ... 10. lpp.
- Lauku dienas jūlijā. 16. lpp.

Laimdota Straujuma, zemkopības ministre

Esam sagaidījuši izdevuma „Lauku lapa” simto numuru, ko izdod valsts SIA „Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs”, tāpēc sveicu visus „Lauku lapas” lasītājus un veidotājus! Šis izdevums ikdienā sniedz Latvijas lauksaimniekiem, uzņēmējiem un iedzīvotājiem būtisku un noderīgu informāciju par aktualitātēm un jaunumiem lauksaimniecībā un saistītajās nozarēs, informējot par ES un valsts atbalstu lauksaimniekiem, tā izmantošanas iespējām un citiem būtiskiem jautājumiem.

Tāpat kā daudzās citās nozarēs, arī lauksaimniecībā ir svarīgi operatīvi nodrošināt zemniekus ar maksimāli plašu, saprotamu un praksē izmantojamu informāciju par saimniekošanas un attīstības iespējām, sevišķi tagad, kad 2014. gadā sāksies ES jaunās Kopējās lauksaimniecības politikas un Lauku attīstības programmas īstenošana.

Ar zemnieku organizācijām esam daudz diskutējuši un pieņēmuši lēmumus par to, kā dzīvosim un strādāsim laukos nākamajos septiņos gados, kas būs mūsu prioritātes un ko vēlamies sasniegt. Esmu pārliecināta, ka laukos pamatā ir jābūt ģimeņu saimniecībām. Latvijas lauksaimniecībai vairāk ir jāorientējas uz tirgu, ražojot arvien vairāk produkcijas vietējam patēriņam un eksportam, attīstot produktus ar lielāku pievienoto vērtību un dziļāku pārstrādi. Latvijas lauksaimniecības nozarei būs iespēja attīstīties un konkurēt ES valstu starpā tad, ja strādāsim rentabli un ilgtspējīgi, nevis balstoties tikai uz atbalsta mehānismiem.

Mūsu lauku attīstības stratēģijas mērķis ir ienākumu pieaugums ražošanā, tuvojoties ES vidējam līmenim, lai cilvēks laukos ar savu darbu

spētu nodrošināt ģimeni. Lai to sasniegtu, esam izvirzījuši šādus lauksaimniecības un lauku politikas virzienus: efektīva lauksaimnieciskā ražošana; nelauksaimnieciskās uzņēmējdarbības un infrastruktūras attīstība laukos; zeme kā pamatvērtība, lai uz katra lauksaimnieciskās zemes ha tiek radīta pievienotā vērtība.

Viens no svarīgākajiem virzieniem lauksaimniecības nozares attīstībā ir efektivitāte. Tikai efektīva lauksaimnieciskā ražošana dos iespēju palielināt tirgus produkcijas īpatsvaru un ienākumus. Tāpēc nākamajā plānošanas periodā paredzēts atbalsts investīcijām vairāk nekā 300 miljonu latu apmērā. Tas tiks diferencēts un lielāka atbalsta intensitāte paredzēta mazajiem un vidējiem zemniekiem, lai palielinātu irgū konkurētspējīgo saimniecību skaitu. Tāpat mēs atbalstīsim kooperācijas attīstību, jo nereti tas ir efektīvākais veids, kā mazajām saimniecībām konkurēt tirgū ar savu produkciju, īpaši nozarēs, kur tā nav attīstījusies – augļu un dārzeņu sektorā, gaļas nozarē, bioloģiskajā ražošanā, mežsaimniecībā u.c. Savukārt pārstrādes nozarē atbalstīsim eksporta spējīgu produktu ražošanu un produktus, kas var vietējā tirgū izkonkurēt importu. Jāpiebilst, ka nākamajā periodā priekšroka būs tiem, kas investīciju atbalstu nav saņēmuši iepriekš.

Esam vienojušies ar zemnieku organizācijām, ka mums ir kopīgi jāstrādā pie lauku infrastruktūras un nelauksaimnieciskās darbības attīstības, lai

nodrošinātu vietējo ceļu infrastruktūru uz ražojošajām saimniecībām. Tam jau ir paredzēti 89 miljoni latu. Lielu uzmanību pievērsīsim arī meliorācijas sistēmu sakārtošanai un uzlabošanai.

Turpmāk „Lauku lapas” un citu informācijas kanālu nozīme vēl vairāk palielināsies, jo būs jāskaidro lauksaimniekiem daudzi jautājumi, kas saistīti ar valsts un ES atbalstu nākamajos septiņos gados, iespējām izmantot dažādas attīstības programmas u.c. Tāpēc novēlu „Lauku lapas” veidotājiem arī turpmāk mūsu lauksaimniekiem sniegt nepieciešamākos un aktuālākos jaunumus. Savukārt „Lauku lapas” lasītājiem novēlu neapstāties pie sasniegtā, izmantot visas valsts un ES dotās iespējas, lai attīstītu savas saimniecības un uzņēmumus lauku reģionos. Lai turpmāk, mums visiem kopā strādājot, Latvijas lauksaimniecība turpinātu attīstības ceļu un mūsu zemnieku būtu pārtikuši.

Lai izdodas!

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

„LAUKU LAPAS” 100.NUMURS KLĀT!

Mūsu veidotais ikmēneša izdevums „Lauku Lapa” ceļu pie saimniekiem, konsultantiem un lauku uzņēmējiem uzskatā pirms astoņiem gadiem.

Laika pārbaude ir izturēta un „Lauku Lapa” Latvijas laukos kļuvusi par iecienītu lasāmvielu, sniedzot būtiskāko un profesionāli noderīgo informāciju. Paldies Jums, la-

sītāji, par atbalstu. Mēs turpināsim iesākt, uzlabojot ne tikai izdevuma vizuālo izskatu, bet arī saturu, padarot to vēl interesantāku un lietderīgāku. Mēs aicinām jūs dot savu artavu „Lauku Lapas” attīstībā, iesūtot jautājumus un idejas rakstiem un sniedzot atsauksmes par izlasīto. Mēs priecāsimies par katru saņemto vēstuli, kas tiks nosūtīta uz lauku.lapa@llkc.lv un ierosinājumu, ko varat ierakstīt arī mūsu profilā sociālajā tīklā www.facebook.com/LLKIC.

Mēs aicinām Jūs būt aktīviem ne tikai „Lauku Lapas” pilnveidošanā.

Šogad gan ES, gan Latvijā tiks pieņemti būtiski, pat izšķiroši lēmumi, kas noteiks Latvijas lauksaimniecības un lauku telpas attīstības virzienus un iespējas. Tāpēc aicinu Jūs nestāvēt malā lēmumu pieņemšanas procesā, bet iesaistīties diskusijā par labāku, uz kopīgām vērtībām balstītu Latvijas lauku teritoriju nākotni. Tikai kopīgās diskusijās rodas labākie risinājumi, tostarp arī lauku attīstībai. Kādi tie, būs, noteikti uzzināsi „Lauku Lapā”. Uz sadarbību!

Mārtiņš Cimermanis,
LLKC valdes prieseidētājs

AKTUALITĀTES

PLATĪBMAKSĀJUMI IR PAREDZĒTI FAKTISKAJIEM ZEMES APSAIMNIEKOTĀJIEM

Zemkopības ministrija informē, ka 2013. gada platību maksājumu sezonā Lauku atbalsta dienests (LAD) pastiprināti vērtēs, vai persona, kura piesaka lauksaimniecības zemi ES platību maksājumiem, ir faktiskā zemes apsaimniekotāja. Ja LAD konstatēs gadījumus, kad platību maksājumiem pieteikušies zemes īpašnieki, kas neveic saimniecisko darbību uz platībmaksājumiem pieteiktās zemes, šie maksājumi netiks izmaksāti.

LAD ir konstatējis, ka lielākā daļa noslēgto lauksaimniecībā izmantojamās zemes nomas līgumu ietver atrunu par tiesībām platību maksājumus saņemt zemes īpašniekam, kas ir pretrunā ES normatīviem aktiem. LAD šādos gadījumos ierosina zemes nomas līgumu pārslēgt,

vienojoties, ka platībmaksājumu saņem faktiskais apsaimniekotājs. Pretējā gadījumā lēmuma pieņemšana par atbalsta piešķiršanu varētu būt īpašniekam negatīva, t.i., zemes īpašnieks, kurš pats uz savas zemes neveic saimniecisko darbību, uz platībmaksājumu saskaņā ar normatīvo regulējumu pretendēt nevar.

Savukārt gadījumos, kad uz platībmaksājumu par vienu un to pašu zemes gabalu pretendē abas iesaistītās puses, lēmums varētu būt abpusēji negatīvs, jo šādos gadījumos starp zemes īpašnieku un nomnieku noslēgti zemes nomas līgumi, kuros paredzēts, ka platībmaksājumu saņem zemes īpašnieks.

Veicot pārbaudes uz vietas, kā arī izskatot strīdus gadījumus, LAD pastiprināti pievērsīs uzmanību dokumentiem, kuri apliecina, ka pretendents ir faktiskais zemes apsaimniekotājs un ir veicis lauksaimniecisko darbību konkrētajā lauksaimniecības zemes platībā. Piemēram, informāciju par rīcībā esošo lauksaimniecības tehniku, apmaksātus rēķinus vai kvītis par izdevumiem degvielai, sēklas vai minerālmēsli iegādei, vai arī saņemtiem lauksaimniecības pakalpojumiem.

Zemkopības ministrija aicina ikvienu lauksaimnieku sakārtot apsaimniekošanas nosacījumus, savukārt zemes īpašniekus – regulēt attiecības ar faktisko apsaimniekotāju ar nomas maksas palīdzību, jo platību maksājumi paredzēti lauksaimnieciskās darbības veicināšanai.

ZM informācija

IZSTRĀDĀTAS PRASĪBAS MAZJAUDAS KAUTUVĒM

Lai veicinātu kautuvju veidošanu reģionos, izstrādāti jauni noteikumi, kas attiecas uz zemas kapacitātes (mazjaudas) kautuvēm, kurās kauto dzīvnieku gaļu realizē tieši galapatērētājam vietējā tirgū. 2013. gada 27. jūnijā stājās spēkā MK noteikumi Nr. 328 „Prasības kautuvēm, kurās nokauto dzīvnieku gaļu mazā daudzumā realizē vietējā tirgū”, kas

paredz prasības šādām zemas kapacitātes kautuvēm. Ir iecerēts, ka nelielu kautuvju izveidošanās radīs priekšnoteikumus, lai patērētāji varētu nopirkt Latvijas izcelsmes gaļu vietējā tirgū par konkurētspējīgu cenu.

Noteikumi nosaka prasības mazjaudas kautuvju uzbūvei, iekārtām un aprīkojumam. Jaunā kārtība arī

regulē kaujamo dzīvnieku skaitu, nosaka atkāpes kaušanas telpām un to aprīkojumam, kā arī gaļas piegādes nosacījumus. Tāpat noteikumi paredz prasības veselības un identifikācijas marķējumam, ar kuru marķē gaļu, kas nonāk realizācijā no zemas kapacitātes kautuvēm.

ZM informācija

VALDĪBA PAGARINA TERMIŅU VALSTS ATBALSTA PIEŠKIRŠANAI LIZ IEGĀDEI

Pagarināts termiņš valsts atbalsta saņemšanai lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) iegādei līdz 2014. gada 30. jūnijam un palielināta aizdevuma maksimālā summa vienai saimniecībai no 100 000 līdz 300 000 latiem.

To nosaka grozījumi MK noteikumos Nr. 381 „Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība lauksaimniecībā izmanto-

jamās zemes iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai”, kas stājās spēkā 2013. gada 28. jūnijā.

Noteikumos veikti vairāki precizējumi. Viens no tiem nosaka, ka turpmāk ieņēmumu vērtēšanā vērā ņems ne tikai Lauku atbalsta dienestā deklarēto, bet arī apstiprināto platību, un papildus deklarētajai platībai ieņēmumu aprēķinu attiecinās uz iepriekšējā

pieteikšanās periodā pieteikto platību.

Tāpat turpmāk atbalstu lauksaimniecības zemes iegādei nevarēs saņemt, ja tiek vai plānots audzēt enerģētiskās kultūras (īscirtmeta atvasāju sugas, piemēram, apsi, balttalksni, klūdziņprosu un miežubrāli), jo prioritāri šis atbalsts ir paredzēts pārtikā un lopbarībā izmantojamu lauksaimniecības produktu ražošanai. **LI**

NOTEIKTAS PORCIJU LIKMES PROGRAMMĀ „SKOLAS AUGLIS”

Lauku atbalsta dienests informē, ka 2013./2014.mācību gadā noteiktas šādas 100 g augļu un dārzeņu (turpmāk – produkti) porciju kompensācijas pamata likmes (t.sk. PVN):

- Ls 0,11 par neiesaiņotiem produktiem;
- Ls 0,13 par iesaiņotiem produktiem un neiesaiņotiem produktu asorti;
- Ls 0,14 par iesaiņotiem produktu asorti.

Likmes noteiktas saskaņā ar MK noteikumu Nr. 737 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu augļu un dārzeņu piegādei skolēniem vispārējās

izglītības iestādēs” 8. punktu. Piemaksa Ls 0,01 apmērā pie minētajām porciju kompensāciju likmēm skolās, kurās skolēnu skaits ir līdz 150 izglītojamiem, un tās atrodas ārpus pilsētām, kas ir noteiktas saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu

(Daugavpils, Jēkabpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Rīga, Valmiera, Ventspils).

Augļu un dārzeņu produktu izdales periods 2013./2014. mācību gadā ir no 2013. gada 1. oktobra līdz 2014. gada 24. janvārim, kas var tikt pārskatīts saskaņā ar MK noteikumu Nr. 737 „Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu augļu un dārzeņu piegādei skolēniem vispārējās izglītības iestādēs” 9. punktu.

Sīkāka informācija pieejama LAD mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā ES atbalsts/Tirgus veicināšanas pasākumi.

LAD informācija

VAIRĀK IESPĒJU SAŅEMT ATBALSTU KREDĪTPROCENTU DAĻĒJAI DZĒŠANAI

Paplašināts komersantu loks, kuri varēs saņemt atbalstu kredītprocentu daļējai dzēšanai.

To nosaka 2013. gada 4. jūlijā spēkā stājušies grozījumi MK noteikumos Nr. 775 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu investīciju veicināšanai lauksaimniecībā un materiālās bāzes pilnveidošanai”.

Noteikumi precizēti, lai lauksaimnieki varētu saņemt atbalstu kredītprocentu daļējai dzēšanai, ja traktortehnika, piekabes un lauksaimniecībā izmantojamais tehnoloģiskais agregāts ir iegādāts par paša uzņēmēja naudu (ja uzņēmējs pats ir ņēmis aizņēmumu bankā). Savukārt, ja šī tehnika būs pirktā, izmantojot Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstība (ELFLA) līdzekļus, tad atbalsts kredītprocentu daļējai dzēšanai nav paredzēts.

Tāpat atbalstu kredītprocentu daļējai dzēšanai varēs saņemt lauksaimniecības produktu pārstrādes komersanti, ja tiks iegādāts kravas pārvadāšanas transports. Tas nozīmē, ka atbalstu šajā pasākumā var saņemt lauksaimniecības produktu pārstrādes komersants, kam ir piešķirts ilgtermiņa (ilgāk par 12 mēnešiem no līguma noslēgšanas dienas) aizdevums vai finanšu līzings investīcijām tāda jauna kravas transporta iegādei, ar kuru neveic komercpārvaldījumus, jaunu lauksaimniecības produktu pārstrādes būvju būvniecībai un esošu būvju rekonstrukcijai, kā arī komersanta saimnieciskās darbības nodrošināšanai nepieciešamo iekārtu un tehnoloģiskā aprīkojuma (tostarp programmatūras) iegādei.

Kredītprocentu daļēja dzēšana (līdztekus noteikumos jau minētajiem

lauksaimniecības produktu pārstrādes komersantiem, kuri atbilst mikrouzņēmuma, mazā un vidējā uzņēmuma kategorijai) turpmāk būs iespējama arī tiem lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmējiem, kuri ražo limonādes un sulas.

Līdz 2013. gada 20. oktobrim par laikposmu no 2012. gada 1. oktobra līdz 2013. gada 30. septembrim Lauku atbalsta dienesta reģionālajā lauksaimniecības pārvaldē notiek iesniegumu pieņemšana šim valsts atbalstam. Vairāk informācijas MK noteikumos un LAD mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā Valsts atbalsts/Investīciju veicināšana lauksaimniecībā. **LI**

Informācija sagatavota LLKC Lauku attīstības nodaļā pēc ZM, LAD informācijas un MK noteikumiem

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKLI

PROFESIJU KODI UN NOSTRĀDĀTĀS STUNDAS VSAOI ATSKAITĒS

Sākot ar 1. jūliju, darba devējam, reģistrējot jaunu darbinieku, jānorāda viņa profesijas kods atbilstoši Profesiju klasifikatoram. Toties, sākot ar augustu, (iesniedzot ziņojumu par jūliju) jānorāda darba ņēmēja iepriekšējā mēnesī nostrādāto stundu skaits.

Jau 2013. gada februārī tika pieņemti grozījumi MK 07.09.2010. noteikumos Nr. 827 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli”. Būtiskas šo grozījumu normas ir piemērojamas, sākot ar šā gada 1. jūliju. Grozījumu normas nosaka jaunus pienākumus visiem darba devējiem.

Sākot ar 2013. gada 1. jūliju, darba devējam, reģistrējot katru jauno darba ņēmēju Valsts ieņēmumu dienestā (VID), būs jānorāda arī darba ņēmēja profesijas (aroda, amata, specialitātes) kods atbilstoši Profesiju klasifikatoram.

Ja esošajam darbiniekam mai-

nās profesijas kods, tad darba devējs nākamajā mēnesī līdz datumam, kas noteikts kā ikmēneša obligāto iemaksu veikšanas termiņš, iesniedz Valsts ieņēmumu dienestā informāciju par darbinieka jauno profesijas (aroda, amata, specialitātes) kodu. Profesiju kodu norādīšana tiek veikta, iesniedzot pārskatu „Ziņas par darba ņēmējiem”. Profesijas kodu norāda pārskata 7. ailē.

Ja mainās darba ņēmēja profesijas kods, darba devējs nākamajā mēnesī līdz datumam, kas noteikts kā ikmēneša obligāto iemaksu veikšanas termiņš, iesniedz VID ziņas par darba ņēmēju ar jauno profesijas kodu 7. ailē un kodu PM – 5. ailē.

Ņemot vērā to, ka darba devējiem noteikti ir darbinieki, kuri grozījumu spēkā stāšanās brīdī jau strādā, arī par šiem darbiniekiem būs iesniedzamas „Ziņas par darba ņēmējiem”, norādot profesijas kodus. Attiecībā uz tiem darba ņēmējiem, kurus darba devējs būs reģistrējis Valsts ieņēmumu dienestā līdz 2013. gada 30. jūnijam un ar kuriem darba tiesiskās attie-

cības tiek turpinātas pēc 2013. gada 1. jūlija, informācija par darba ņēmēja profesijas kodu, kas ir aktuāla uz 2013. gada 1. jūliju, darba devējam jāiesniedz Valsts ieņēmumu dienestā līdz dienai, kad tiek iesniegts jūnija ziņojums par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām no darba ņēmēju darba ienākumiem, iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu pārskata mēnesī.

Iepriekš minētie grozījumi nosaka arī to, ka ikmēneša darba devēja ziņojumā katram darbiniekam būs jānorāda arī viņa nostrādātās stundas (līdz šim tas bija jādara tikai par tiem darbiniekiem, kuriem mēnesī darba samaksa bija mazāka par minimālo mēnešalgu). Darba devējiem informācija par nostrādātajām stundām pirmo reizi jāuzrāda 2013. gada augustā, iesniedzot ziņojumu par jūliju mēnesi, kurā jānorāda darba ņēmēja jūlijā nostrādāto stundu skaits. **LI**

Sagatavoja LLKC

Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja Linda Puriņa

SAIMNIECĪBAS EKONOMIKA

BRUTO SEGUMA APRĒĶINS ZEMNIEKU SAIMNIECĪBAI

Pateicoties pagājušā gada augstajai graudaugu ražībai un izdevīgajai realizācijas cenai, palielinājums ir vērojams graudaugu bruto segumu aprēķinos. Savukārt piena cenas pazemināšanās 2012. gada vidū ir nedaudz pasliktinājusi rezultātu slaucamo govju bruto segumā. Bet kas tad ir bruto segums un ko tas parāda par saimniekošanu? Par to šajā rakstā.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā (LLKC) katru gadu tiek sagatavoti zemnieku saimniecību bruto segumu (BS) aprēķini ar mērķi palīdzēt lauku uzņēmējiem novērtēt

Bruto segums ir sava veida starpaprēķins

ražošanas ekonomiskos rezultātus.

Šobrīd ir apkopoti 54 dažādu augkopības kultūru un lopu grupu bruto segumu aprēķini lauksaimniecības uzņēmumā par 2012. gadu. Bruto segumi ir sagatavoti uz 1 ha – augkopībā un uz vienu lopu – lopkopības nozarē, tie parāda iespējamo ekono-

misko rezultātu latos, nodarbojoties ar konkrētu kultūraugu audzēšanu vai lopu grupu turēšanu. Katrā bruto seguma aprēķinā ir izmantota optimāla ražošanas tehnoloģija, kas saskaņā ar nozares ekspertu viedokli ir pielietojama, lai iegūtu konkrēto ražības vai produktivitātes līmeni.

Protams, ka katrā konkrētajā lauku saimniecībā lietotā tehnoloģija būs atšķirīga no LLKC aprēķinos dotās, tāpēc, lai ikviens lauksaimnieks varētu šos aprēķinus izmantot savas saimnieciskās darbības analīzei un plānošanai, ir svarīgi saprast, no kā bruto segums sastāv un kā tas veidojas (tabula).

SIA Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rūgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

Vispārīgā BS aprēķina shēma uz 1 ha vai 1 lopu

Bruto produkcija (ieņēmumu daļa)	Gada laikā vai citā noteiktā periodā saražotā produkcija. Tajā ietilpst <ul style="list-style-type: none"> ▪ produkcijas realizācijas ieņēmumi, ▪ saimniecībā patērētā pašražotā produkcija (novērtēta naudā), ▪ nepabeigtās ražošanas (novērtētas naudā) augkopības un lopkopības produkcijas krājumu gada beigu un gada sākuma vērtību starpība, ▪ atbalsta maksājumi.
Mainīgās izmaksas	Izmaksas, kuru lielums mainās līdz ar ražošanas apjoma izmaiņām un kuras ir sadalāmas pa atsevišķām lauksaimnieciskās ražošanas nozarēm. Augkopības mainīgās izmaksas sastāv no šādiem izmaksu posteņiem: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sēklas materiāls, ▪ mēslojums, ▪ augu aizsardzības izmaksas, ▪ tehnikas pakalpojumu izmantošana, ▪ pārējās izmaksas, kuras var attiecināt uz konkrētu kultūraugu. Lopkopības mainīgās izmaksas sastāv no šādiem posteņiem: <ul style="list-style-type: none"> ▪ lopbarība, ▪ medikamenti un veterinārie pakalpojumi, ▪ dzīvnieku pārraudzība, ▪ apsēklošana, ▪ pārējās izmaksas, kuras var attiecināt uz konkrētu lopu veidu.
Bruto segums	Starpība, ko iegūst, no bruto produkcijas novērtējuma atskaitot mainīgās izmaksas. Visas mainīgās izmaksas un ieņēmumi bruto segumu kalkulācijā ir iekļauti bez pievienotās vērtības nodokļa.

Bruto seguma aprēķins ir viens no vienkāršākajiem aprēķinu veidiem, ja salīdzina to ar, piemēram, produkcijas pašizmaksas aprēķinu. Kāpēc būtu jāaprēķina bruto segums, un ko šie aprēķini norāda par konkrētās saimniecības ražošanas rezultātiem?

Izpētot bruto seguma veidošanās shēmu, var secināt, ka bruto segums ir sava veida starpprēķins, kurā ietilpst tikai ieņēmumu daļa – par produkcijas realizāciju saņemtie ieņēmumi un atbalsta maksājumi, kā arī ar ražošanas procesu tieši saistītās izmaksas, kuras saskaņā ar ekonomisko izmaksu klasifikāciju ir pieņemts saukt par mainīgajām izmaksām.

Viena no galvenajām bruto seguma aprēķina priekšrocībām ir tā, ka konkrēta kultūrauga vai lopu grupas bruto segumu var viegli salīdzināt starp dažādiem lauksaimniecības uzņēmumiem, kaut arī šo uzņēmumu lielums saimniecības apstākļi ir atšķirīgi (kāds apsaimnieko īpašumā esošo zemi, kāds – zemi nomā, kādam īpašumā ir plašs un salīdzinoši jauns tehnikas parks, savukārt citas saimniecības ekonomisku apsvērumu dēļ daļu no nepieciešamajiem tehnikas

darbiem pērk kā pakalpojumus; var būt arī citas būtiskas atšķirības).

Piemēram, lai arī saimniekošanas apstākļi ir atšķirīgi (saimniecības lielums, tehnikas esamība u.c.), jebkurš kviešu audzētājs izmantos

Konkrēta kultūrauga vai lopu grupas bruto segumu var viegli salīdzināt starp dažādiem lauksaimniecības uzņēmumiem

sēklas materiālu, augu aizsardzības līdzekļus, veiks sējumu kopšanas un mēslošanas darbus. Tāpēc, salīdzinot savas saimniecības bruto seguma atsevišķas pozīcijas ar līdzīgiem bruto seguma aprēķiniem, iespējams konstatēt būtiskākās atšķirības un pēc tam meklēt to iemeslus, lai uzlabotu savas saimniecības sniegumu. Piemēram,

konstatējot, ka kviešu bruto segumā ir ievērojami lielāks izmaksu apjoms augu aizsardzības līdzekļu iegādei, kas tomēr nav devis vēlamo ražības pieaugumu, ir iemesls tālākai savas ražošanas tehnoloģijas izvērtēšanai, konsultantu padomu izmantošanai, lai atrastu optimālāku un lētāku augu aizsardzības līdzekļu lietošanas kombināciju.

Protams, ka bruto seguma aprēķini uzskatāmi parāda arī dažādu augkopības kultūru vai lopu grupu salīdzinošo ienesīgumu. Piemēram, bruto segums dārzeņiem vai augļu kokiem no 1 ha būs lielāks nekā graudiem, tāpēc tās ir t.s. intensīvās kultūras, kuru audzēšana var atmaksāties mazākās platībās nekā graudkopībai nepieciešamās. Arī lopkopības nozarē bruto seguma aprēķins parāda ienesīgākās lopu grupas (piemēram, slaucamās govīs), savukārt mājlopu ar salīdzinoši mazu bruto segumu (piemēram, nobarojamās cūkās) turēšana ir izdevīga, tikai nodrošinot lielākus ražošanas apjomus.

Otra galvenā bruto seguma aprēķina priekšrocība ir tā ērtā izmantošana saimniecības darbības tālākai plānošanai.

Saimniecības bruto segums un peļņas veidošanās

Ja ir veikts aprēķins par saimniecībā audzējamo augkopības kultūru un lopu grupu bruto segumiem uz 1 ha vai vienu lopu, matemātiski vienkārši var noteikt saimniecības darbības rezultātus pie dažādiem ražošanas apjomiem. Lai to izdarītu, vienas vienības (1 ha vai 1 lopa) bruto seguma aprēķini jā-sareizina ar plānoto hektāru vai lopu skaitu. Šādi vienkārši aprēķini dod iespēju salīdzināt vairākus darbības variantus, piemēram, iespēju robežās mainot kultūraugu struktūru augsekā vai izvērtējot apsēto platību vai lopu skaita palielinājumu, ja tiek apsvērtā doma nomāt papildu platības.

Bruto seguma aprēķinā ir iekļauta tikai daļa no saimniecības izmaksām – tās izmaksas, kuru lielums ir tieši saistīts ar ražošanas apjomiem. Bet no bruto seguma vēl ir jānosēd ar pārējās saimniecības izmaksas, kuras ir pieņemts saukt par pastāvīgajām izmaksām.

$$\frac{\text{Bruto segums no 1 ha vasaras kviešu}}{x} = \text{hektāru skaits} = \text{Bruto segums no kviešu audzēšanas}$$

Pastāvīgās izmaksas ir relatīvi stabilas izmaksas, kuras ir atkarīgas no saimniecības lieluma, nevis no produkcijas ražošanas apjoma. Tajās ietilpst šādi izmaksu posteņi:

- ražošanas ēku un tehnikas remonts un uzturēšana;
- elektroenerģija un kurināmais;
- pastāvīgi strādājošo darba algas un sociālās apdrošināšanas maksājumi;
- saimniecības vadīšanas izmaksas, saimniecības apdrošināšana, nomas maksājumi, nodokļi u.c. izmaksas;
- kredītu procentu maksājumi;
- pamatlīdzekļu nolietojums (novērtēts naudā).

Ja saimniecības darbībā netiek veiktas būtiskas izmaiņas (piemēram, netiek dubultoti ražošanas apjomi), pastāvīgās izmaksas saglabājas aptuveni vienādā līmenī. Pastāvīgo izmaksu salīdzināšana starp dažādām saimniecībām ir sarežģītāks uzdevums, jo darbības apstākļi ir ļoti atšķirīgi (piemēram, kāda saimniecība iztiek bez

$$\frac{\text{Bruto segums no 1 ha kartupeļu}}{x} = \text{hektāru skaits} = \text{Bruto segums no kartupeļu audzēšanas}$$

kredīta izmantošanas, citai ir vairāki kredīti un samērā lieli kredītu procentu maksājumi, atšķirīgu jaudu un izlaiduma gadu tehnikas izmantošana rada dažādas pamatlīdzekļu nolietojuma un remonta izmaksu summas utt.).

Savukārt apkopot pastāvīgo izmaksu lielumu konkrētas saimniecības ietvaros nav sarežģīti, jo pastāvīgās izmaksas parasti uzskaita par konkrēto periodu (piemēram, par gadu) kopumā.

No bruto seguma atskaitot pastāvīgās izmaksas, veidojas saimniecības peļņa. Saimniecības peļņa ir matemātiski aprēķināts lielums, jo tajā ietilpst arī vērtības, kas ir novērtētas naudas izteiksmē, bet kā reāla nauda nepastāv, piemēram, krājumu izmaiņas, pamatlīdzekļu nolietojums u. tml.

Lai uzskatāmāk parādītu bruto seguma aprēķina izmantošanu saimniecības darbības plānošanā, 1. attēlā shematiski parādīts peļņas veidošanās process lauku saimniecībā, kurā tiek audzēti vasaras kvieši, kartupeļi un nobarojamās cūkas.

$$\frac{\text{Bruto segums no 1 nobarojamās cūkas}}{x} = \text{nobarojamo cūku skaits} = \text{Bruto segums no cūku nobarošanas}$$

$$\begin{aligned} & \text{Saimniecības bruto segums} \\ & - \\ & \text{Pastāvīgās izmaksas} \\ & = \\ & \text{Saimniecības peļņa vai zaudējumi} \end{aligned}$$

1. att. Saimniecības darbības rezultātu noteikšana, izmantojot bruto seguma aprēķinus

Kopējais saimniecības bruto segums veidosies no visu nozaru bruto segumu summas. Savukārt, atskaitot no saimniecības bruto seguma pastāvīgās izmaksas, veidosies saimniecības peļņa vai, sliktākajā gadījumā, – zaudējumi.

Atsevišķi izdalot saimniecības bruto segumu, uzskatāmi var spriest par ražošanas apjoma efektu konkrētās saimniecības peļņas radīšanā. Jo lielāks būs saimniecības kopējais bruto segums, jo labāk tas nosegs pastāvīgās izmaksas un ļaus iegūt augstāku peļņu. Tāpēc saimniecības darbības efektivitātes rādītājs – peļņa ir lielā

mērā atkarīgs no pareizi izvēlēta ražošanas apjoma. Piemēram, ja saimniecībā ir neizmantotas kūts platības vai iespējas nomāt un apstrādāt papildu zemes platības – tātad palielināt ražošanas apjomus, nepalielinot pastāvīgo izmaksu daļu, tas noteikti pozitīvi ietekmēs saimniecības peļņas lielumu. Gadījumā, ja ražošanas apjomu palielināšana rada arī pastāvīgo izmaksu pieaugumu, piemēram, nepieciešamas papildu investīcijas ēkās vai tehnikā, kas palielina pamatlīdzekļu nolietojuma izmaksas un prasa papildu kredīta ņemšanu (palielinās kredīta procentu izmaksas), ir jāveic rūpīga plānoto

ieguldījumu ekonomiskā izdevīguma novērtēšana.

LLKC sagatavoto bruto segumu apskats

Bruto seguma aprēķini dažādām augkopības kultūrām un lopu grupām LLKC tiek sagatavoti jau kopš 1994. gada. Bruto segumu sagatavošanā tiek izmantoti noteikti pieņēmumi un nozares ekspertu apsvērumi par optimālām ražošanas tehnoloģijām, kuru ietvaros, lietojot konkrēto resursu daudzumu, tiek sasniegts noteikts ražības vai produktivitātes līmenis. Bruto segumu sagatavošanā pēc ekspertu

ieskatiem tiek izmantoti arī konkrētu saimniecību dati. Atsevišķi bruto segumi pilnībā tiek sagatavoti, balstoties uz konkrētās saimniecībās iegūtajiem rezultātiem. Bruto segumu aprēķinos redzamās produkcijas realizācijas cenas tiek iegūtas no statistikas, konkrētu saimniecību datiem vai novērtētas pēc nozares ekspertu ieteikuma. Visas ieņēmumu un izmaksu pozīcijas bruto seguma aprēķinos tiek ietvertas bez pievienotās vērtības nodokļa.

Katrā konkrētā saimniecībā tiek lietota individuāla ražošanas tehnoloģija, kas ir atkarīga no saimniecības apstākļiem – zemes auglības un iekultivētības pakāpes, plānotajām kultūraugu ražībām, lopu turēšanas veida u.c. Tāpēc LLKC veiktie aprēķini var palīdzēt apgūt bruto seguma sagatavošanas principus, kā arī dod priekšstatu par iespējamo ekonomisko rezultātu konkrētu kultūraugu audzēšanā un

lopu turēšanā noteiktos apstākļos.

Lai labāk izprastu LLKC sagatavoto bruto segumu veidošanos, jāzina, kādi galvenie pieņēmumi ir izmantoti to aprēķinos.

Slaucamo govju bruto segums ir viens no augstākajiem lopkopības bruto segumu grupā

Lauksaimniecība ir nozare ar lielu atkarību no atbalsta maksājumiem, bet dažādām saimniecībām ir atšķirīgas atbalsta saņemšanas iespējas. Tāpēc, lai uzskatāmi būtu redzams ražošanas rezultāts bez atbalsta maksājumiem, tie ir ievietoti nevis ieņēmumu daļā, bet gan beigās, izveidojot „Bruto segumu 3”. Tādā veidā ir redzams gan

ražošanas rezultāts, gan bruto seguma lielums, saņemot atbalsta maksājumus (2. attēls).

Augkopības kultūrām viens no mainīgo izmaksu posteņiem ir tehnikas pakalpojumu izmaksas. Dažādās saimniecībās ir atšķirīga tehnikas pakalpojumu izmantošanas intensitāte, tāpēc LLKC bruto segumos ir atsevišķi iekļautas visas resursu izmaksas (sēklas materiāls, mēslojums, augu aizsardzības līdzekļi, mulča, kastes u.c.), un, lai atspoguļotu ar lauku apstrādi saistītās izmaksas, atsevišķi uzrādīti visi kultūraugam veicamie lauku darbi un tehnikas vai roku darba pakalpojumu izmaksas. Tehnikas pakalpojumu izmaksu noteikšanai ir izmantoti LLKC mājaslapā pieejamie tehnikas pakalpojumu cenu apkopojumi, kā arī nozares ekspertu ieteikumi par konkrētu pakalpojumu izcenojumiem.

Bruto segums augkopībā uz 1 ha

Ieņēmumi (saražotā produkcija)	-
Izejvielu izmaksas	=
Bruto segums 1	-
Tehnikas pakalpojumu un roku darba izmaksas	=
Bruto segums 2 (BS no ražošanas)	+
Atbalsta maksājumi	=
Bruto segums 3 (BS, iekļaujot atbalstus)	

Bruto segums lopkopībā uz 1 lopu

Ieņēmumi (saražotā produkcija)	-
Izejvielu izmaksas	=
Bruto segums 1	-
Algotā darba izmaksas	=
Bruto segums 2 (BS no ražošanas)	+
Atbalsta maksājumi	=
Bruto segums 3 (BS, iekļaujot atbalstus)	

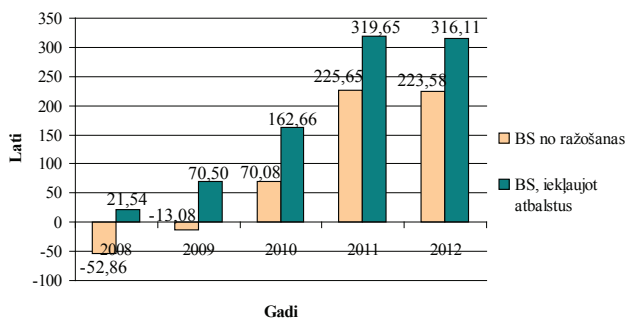
2. att. LLKC bruto segumu aprēķina shēmas augkopībā un lopkopībā

Bruto segumi atspoguļo katram gadam raksturīgos ražošanas apstākļus. Vislielākā ietekme uz bruto seguma apmēru konkrētajā gadā ir produkcijas realizācijas un resursu cenu izmaiņām, kā arī laika apstākļiem, kas ietekmē ražību un atsevišķu izmaksu

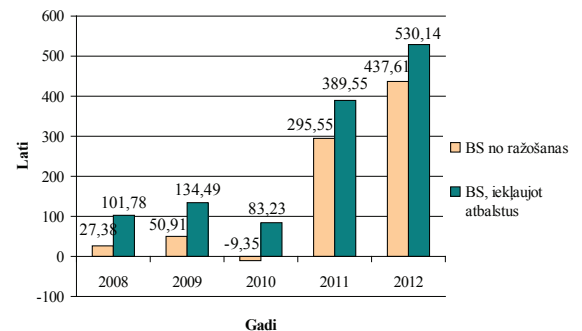
posteņu lielumu.

Ziemas kviešu un rapšu bruto seguma pieaugumu, kas vērojams 3. un 4. attēlā, radīja labvēlīgās produkcijas realizācijas cenu izmaiņas pēdējos gados. Šiem kultūraugiem atšķirības starp bruto segumu no ražošanas un

bruto segumu, ietverot atbalsta maksājumus (Bruto segums 2 un Bruto segums 3), ir pietiekami lielas, un ne visos apskatītajos gados bruto segums bez iespējam saņemt atbalsta maksājumus (BS 2) ir bijis pozitīvs.

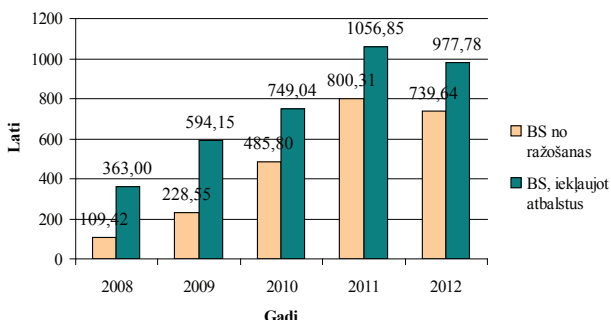
3. att. Ziemas kviešu bruto seguma aprēķini uz 1 ha, izmantojot intensīvo audzēšanas tehnoloģiju

4. att. Ziemas rapšu bruto seguma aprēķini uz 1 ha, izmantojot intensīvo audzēšanas tehnoloģiju

Zīdītājgovju bruto seguma aprēķinā vērojama būtiska atšķirība starp Bruto segumu 2 un Bruto segumu 3 (5. attēls), kas norāda uz šīs nozares lielo atkarību no atbalsta maksājumiem. Atšķirībā no pārējiem apskatītajiem

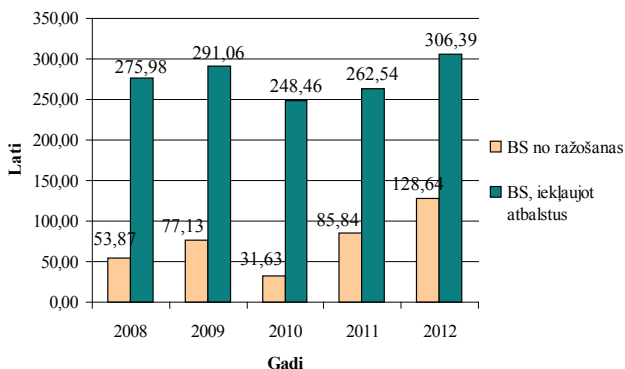
bruto segumiem, zīdītājgovju bruto segums ir bijis salīdzinoši stabils.

5. att. Slaucamo govju bruto segums uz 1 lopu, izmantojot intensīvo audzēšanas tehnoloģiju

Slaucamo govju bruto segums ir viens no augstākajiem lopkopības bruto segumu grupā (skat. 6. attēls). Arī šī bruto seguma svārstības pārsvarā ir

radījusi mainīgā produkcijas realizācijas (piena iepirkuma) cena. **LL**

6. att. Zīdītājgovju bruto segums uz 1 lopu, izmantojot intensīvo audzēšanas tehnoloģiju

Sagatavoja LLKC
Ekonomikas nodaļas
vecākā speciāliste ekonomikā **Ilze Upīte**

PIEREDZES STĀSTI

„ANĒLS” – SILDĀKAI DZĪVEI

Visi mēs nākam no bērnības, un katram noteikti ir saglabājušās atmiņas par toreiz baudītajiem garšīgajiem mājās ceptajiem pīrāgiem, cepumiņiem un citiem gardumiem. Kaut ko ļoti līdzīgu piedāvā arī Rēzeknes novadā strādājošs uzņēmums SIA „Anēls”.

SIA „Anēls” sāka darboties 1995. gadā, kad Rēzeknes novada Kantinieku pagasta centrā tika atvērts veikals, kurā vietējie iedzīvotāji varēja iegādāties pārtikas un nepieciešamākās rūpniecības preces. Uzņēmuma īpašniece Jeļena Šilovapati organizēja veikala darbību. Viņa atzīst, ka ikdiens bija spraigs – jāplāno preču sortiments un daudzums, jāmeklē piegādātāji, jā rūpējas, lai pircējam ir pieejama svaiga pārtika, jākārto grāmatvedība u.tml. Ar piegādātājiem tika slēgti līgumi par preču piegādi, pārsvarā viņi tās atveda uz veikalu, bet pēc konditorejas izstrādājumiem pašiem bija jābrauc pakal uz Rēzekni, kas sanāk ap 30 km vienā brauciena reizē. Šāda situācija turpinājās vairāk nekā gadu, bet, novērtējot augstās izmaksas saistībā ar konditorejas preču sagādi, veikala vadītājam radās

doma par savas ceptuves veidošanu. **Savas ceptuves izveidošana**

Jeļena atceras, kāds bija šīs ieceres īstenošanas sākums: „Pieteicām projektu Eiropas naudas piesaistīšanai, bet atbalstu nepiešķīra. Tad sāku rīkoties tā, kā toreiz likās pareizi. Ieguldīju savu naudu, nopirku samērā lētas virtuves iekārtas konditorejas izstrādājumu ražošanai – mikseri, mīklas mīcītāju, cepeškrāni un citu inventāru. Ar ģimenes atbalstu remontējām telpas blakus veikalam. Ciemata iedzīvotāji bija pārliecināti, ka vienkārši paplašināsim veikalu. Nevienam pat prātā neienāca, ka te cepsim savus cepumus un pīrāgus. Kad atvērām konditoreju, visiem bija liels pārsteigums un milzīga interese atnākt un nopirkt mūsu ražojumus. Kā pirmie konditorejas izstrādājumi pircējiem tika piedāvāti „pončiki” ar ievārtjumu un biezpienu, kā arī picas. Bija tik liels pieprasījums, ka „pončikus” izpirka vēl karstus, bet 200 gramu picas pārdevām pat 60–70 gabalu dienā, pašreizējais pieprasījums pēc picām ir tikai 4–6 gabali dienā.”

Taujāta, vai no šodienas skatījuma toreiz rīkotos savādāk, Jeļena nešauboties saka, ka viss izdarītais bija tā

Jeļena Šilova.

vērts, neko citādāk nevajadzēja darīt un ar zināmu atvieglājuma sajūtu atceras pirmo noraidīto projektu: „Ja projektu atbalstītu, mūsu izmaksas būtu bijušas ievērojami augstākas, jo bija paredzēts pirkt diezgan dārgas virtuves iekārtas, un kas zina, cik ilgi vēl vajadzētu maksāt kredītu, ko projekta īstenošanai bija plānojusi ņemt”.

SIA Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rūgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

ES atbalsts palīdz attīstīties

Tagad uzņēmumā SIA „Anēls” strādā pieci darbinieki, Valentīna Šilova un Marija Laizāne – kopš konditorijas atvēršanas 2007. gadā. Ar lielu pateicību Jeļena atceras atbalstu, ko saņēma pašā sākumā no Nodarbinātības valsts aģentūras Rēzeknes filiāles vadītājas Ināras Šindarjovas, kas palīdzēja piesaistīt darbaspēku, izmantojot ES nodarbinātības veicināšanas programmas.

Pakāpeniski attīstoties, kā arī objektīvi izvērtējot uzņēmuma resursus un nākotnes perspektīvas, kļuva skaidrs, ka rūpīgi plānojot saimniecisko darbību un apgrozījuma kāpināšanas iespējas, tomēr ļoti nozīmīga būtu Eiropas finansējuma piesaiste. Lai gan projektu jomā pirmā pieredze bija negatīva, Jeļena ar meitas palīdzību tomēr sāka pati rakstīt jaunu projekta pieteikumu Lauku atbalsta dienestam pasākumā „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)”. Taču veiksmīgi tikt galā ar projekta pieteikuma veidlapas aizpildīšanu izdevās tiktāl, kamēr nebija jāpilda veidlapas naudas sadaļa, bet tālāk darbs apstājās. Ko darīt? Tika meklēta palīdzība SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” (LLKC) Rēzeknes birojā, kur, pateicoties ekonomikas speciālistam Gunāram Indričanam, projekts tika

pilnībā sagatavots un iesniegts Lauku atbalsta dienestā. Pēc neilga laika tika saņemts lēmums par projekta atbalstīšanu. Izmantojot Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) finansējumu, tika nopirkta

**Sāku rīkoties tā,
kā toreiz likās pareizi. Ieguldīju savu naudu, nopirku samērā lētas virtuves iekārtas konditorejas izstrādājumu ražošanai. Un viss izdarītais bija tā vērts.**

cepumu iepakojšanas iekārta un jaudīgāka krāsns. Sadarbībā ar LLKC Rēzeknes biroju 2012. gadā SIA „Anēls” īstenoja vēl vienu projektu, iegādājoties modernu, vēl jaudīgāku rotācijas krāsni, kas ļāva veiksmīgi paplašināt cepumu ražošanas apjomu, un nu jau konditoreja piedāvā 22 cepumu un 6 pīrāgu veidus, dažādas kūkas, speķa pīrādziņus, picas, tortes.

„Napoleons” tapa gadu

Par izmantotajām receptēm konditorijas saimniece ar zināmu lepnumu stāsta, ka pārsvarā tās tiek ņemtas no tautas, proti, pašas darbinieces pastāta, kādus gardumus cepa viņu vecmāmiņas, tantes un citas saimnieces. Pēc piedāvātajām receptēm tiek mēģināts, kas sanāks, tad paši uz vietas degustē. Ja šķiet, ka kaut kas nav īsti labi, recepte tiek pielāgota vēlāmākajām garšas īpašībām, lai produkts nonāktu pie pircēja vislabākajā variantā. Viena no visilgāk pilnveidotajām receptēm līdz šim ir bijusi torte „Napoleons”, kuras izcilākajam gala rezultātam bija nepieciešams vesels gads. Katrs, kas kaut reiz pagaršojis šo torti, noteikti gribēs to vēl ne tikai tāpēc, ka tā ir fantastiski garšīga, bet arī tāpēc, ka gluži tāpat kā visos citos SIA „Anēls” konditorejas izstrādājumos, tās gatavošanai ir lietotas dabiskas izejvielas. Piemēram, ja pēc receptes ir vajadzīgas olas vai piens, tad šie produkti arī būs izmantoti, nevis kaut kādi mistiski pulveri, maisījumi, pārtikas piedevas vai pusfabrikāti.

Nepieciešamas bioloģiski audzētas olas

Domājot par turpmāko attīstību, uzņēmuma īpašniece Jeļena gribētu sākt ražot bioloģiskus konditorejas izstrādājumus. Taču galvenais kavēklis šīs idejas īstenošanai ir saistīts ar bioloģisko izejvielu trūkumu tirgū. Bioloģiskais piens un milti ir pieejami, bet vislielākās problēmas ir ar bioloģisko olu nodrošinājumu. Jeļena priecātos, ja, izlasot šo rakstu, bioloģisko olu ražotāji atsauktos un būtu gatavi sadarboties (autore piebilde: Jeļenai var zvanīt pa tālruni 29470764).

Konditorijas ražojumus var iegādāties uz vietas veikalā Rēzeknes novada Kantinieku pagastā, taču visvairāk uzņēmums darbojas, pildot klientu pasūtījumus. Šobrīd tiek domāts arī par uzņēmuma mājaslapas izveidi, lai klientiem būtu ērtāk pārskatāms piedāvājuma klāsts un tiktu nodrošināta ērtāka pasūtījumu pieņemšana.

Lai labi garšo!

Sagatavoja LLKC Rēzeknes nodaļas lauku attīstības konsultante Daina Butlere

SIA „Anēls” komanda ar sarazotajiem labumiem.

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2013. GADA AUGUSTĀ

	Termiņš	Jūlijs							Augusts					Septembris	
		1	3	15	20	25	31	1	5	15	20	25	31	1	
Pārejas posma valsts atbalsts	Pārejas posma valsts atbalsts par zidītajgovim														
	Ipašais atbalsts cietais kartupeļu kvalitātes uzlabošanai														
	Pārejas posma valsts atbalsts par aitu mātēm														
	Ipašais atbalsts lopbarības augu sēkļu un sēklas kartupeļu kvalitātes uzlabošanai														
Platību maksājumi	Laika periods (līdz 15. augustam), kad atbalstam pieteiktos zālājus nogana un applauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izkliedē, ja vēlas saņemt VPM un/vai Bioloģiskās lauksaimniecības attīstības atbalstu														
	Pēdējais datums, kad zālāju platībām, kuras neizmanto kultūraugu audzēšanai, vai kurās ir augļu dārzī vai ilggadīgie stādījumi, ir jābūt applautām														
Agrovīdes maksājumi	Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana														
	Par pārraudzības ganāmpulka esošu specializēto gaļas šķirņu tīršķirnes vaislas kazu māti *														
Kazkopība	Par pārraudzības ganāmpulka esošu specializēto gaļas šķirņu vismaz pirmās pakāpes krustojuma vaislas kazu māti *														
	Atbalsts par vaislai ataudzējamām piena šķirņu kazām *														
	Atbalsts augstvērtīgu šķirnes ažu ģenētiskās kvalitātes noteikšanai *														
	Atbalsts ģenētiskās kvalitātes un produktivitātes novērtēšanai briežkopībā, zvērkopībā, truškopībā, strauskopībā un biškopībā *														
Riska samazināšana	Atbalsts apdrošināšanas polišu iegādes izdevumu segšanai														
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)	PVN mēneša (ceturksņa, pusgada) deklarācija un maksāšanas termiņš														
	Mikrouzņēmumu nodoklis														
Darījumu kvītis	Mikrouzņēmumu nodokļa pārskats														
	Atskaitē par darījumu kvīšu izlietojumu														
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	Atskaites iesniegšanas termiņš un nodokļa maksāšanas termiņš - PAŠNODARBINĀTAJIEM														
	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par mēnesi) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā mēnesī pārsniegjis 500 latu														
Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma mēnesī no 100.01 - 500 latiem														
	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma mēnesī no 100.01 - 500 latiem														

* Lai saņemtu atbalstu, tāmes par plānotajiem pasākumiem iesniedz šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācijas, lai vēlāk slēgtu līgumus ar lauksaimniekiem

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.

Iesniegumu un atskaišu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

**BRISELES
GAIENOS**

TOP AUGU VESELĪBAS REGULA

Kompensācijas izmaksu slimību vai kaitēkļu dēļ zaudētas ražas gadījumā paredz viens no ES lauksaimnieku organizācijas COPA–COGECA priekšlikumiem, ko iesniegs topošajai augu veselības režīma nodrošināšanas regulai.

Informācija par regulu tika sniegta jūnija sākumā notikušajā COPA–COGECA un Eiropas Komisijas (EK) augļu un dārzeņu darba grupas sēdē, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Latvijas Zemnieku Federācijas (LZF) pārstāve Māriete Gailīte.

Visus priekšlikumus topošajai augu veselības režīma nodrošināšanas regulai COPA–COGECA Prezidijs skatīs septembrī, tāpēc no ekspertiem tiek gaidīti priekšlikumi. Šobrīd ir skaidrs, ka COPA–COGECA lūgs EK rast līdzekļus zaudējumu kompensēšanai gadījumos, kad zemnieki zaudē ražu jauno kaitēkļu vai slimības dēļ. Tā, piemēram, pēdējos gados arvien vairāk izplatās tomātu kode Tuta absoluta, kas ES nonāca tikai 2009. gadā. Latvijā tā pagaidām nav izplatījusies, bet jau vairākas reizes šis kaitēklis ir atrasts importa tomātos. COPA–COGECA vēlas, lai kompensāciju izmaksa tiktu iekļauta jau 2014.–2020. gada Kopējās lauksaimniecības politikas likumdošanas aktos; tiesa, priekšlikuma iekļaušanai gan atlicis maz laika. EK ir gatava izstrādāt kompensāci-

ju procedūru par sevišķi bīstamo un grūti apkarojamo kaitēkļu nodarītiem zaudējumiem. Top prioritāro kaitēkļu saraksts. Jau ir sagatavots prioritāro kaitīgo organismu saraksts avenēm un zemenēm (Latvijā to palīdzēja aizpildīt Valsts augu aizsardzības dienests un Pūres DIS; Latvijas Augļkopju asociācija no līdzdalības atturējās).

Saistībā ar topošo oficiālās kontroles regulu COPA–COGECA uzskata, ka jāsamazina pārbažu un kontroļu skaits zemnieku saimniecībās. ES un, protams, arī Latvijas lauksaimniekiem nav pieņemama EK vēlme ieviest obligātu samaksu

par veiktajām kontrolēm. Kompromisam EK piedāvā atbrīvot no obligātajām kontrolēm saimniecības ar apgrozījumu līdz 2 miljoniem eiro un saimniecības, kurās ir nodarbināts mazāk par 10 cilvēkiem. Latvijā šādas saimniecības ir vairākumā. Tāpat EK piedāvā padarīt kontroles caurskatāmākas un zemniekiem saprotamākas. Par to, kādai jābūt kontroļu kārtībai, vēl tiks spriests. **LL**

Sagatavoja LLKC Sabiedrisko attiecību vadītāja Iveta Tomsone

PROGNOZĒ AUGSTAS BARĪBAS CENAS

Lielākajā daļā ES valstu šajā ražas sezonā tiek prognozētas augstas dzīvnieku barības cenas, jo klimatiskie apstākļi nav labvēlīgi lopbarības kultūraugu audzēšanai.

Šādas prognozes izskanēja jūnijā notikušajā ES lauksaimnieku organizācijas COPA–COGECA darba grupā par dzīvnieku barību, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Zemnieku Saeimas (ZSA) pārstāve Aija Rozenfelde.

Katrā ES dalībvalstī situācija ar lopbarības kultūraugiem ir atšķirīga. Francijas pārstāvis norādīja, ka sagaidāmas paaugstinātas barības cenas, jo sojas cena nepārtraukti pieaug. Vācijā barības ražošanā ie-

stājusies stagnācija, cenas nedaudz krītas, taču tiek prognozēts kviešu un kukurūzas cenu kāpums. Čehijā prognozē sliktu ražu, jo divas nedēļas nepārtraukti lija un trešā daļa lauku ilgstoši bija zem ūdens. Situācija tiek vērtēta kā slikta, taču galīgā prognoze vēl netiek izteikta. Čehijas pārstāvis norāda, ka šīs valsts finanšu ministrs ir apsollījis atbalstu zemniekiem, kas cietuši no plūdiem. Ungārijā gaidāma augsta kviešu un kukurūzas raža, jo klimatiskie apstākļi līdz šim bijuši ļoti labi. Portugāle no prognozēm patlaban atturas, jo pavasarī bija ilgstošs aukstums un nokrišņi, bet vasaras sākumā iestājies karsts un sauss laiks. Latvija

norāda, ka graudaugu ražas salīdzinājumā ar 2012. gadu būs zemākas: ziemas rapsim – par 30%, ziemas kviešiem – par 10–15%, rudziem – pat par 50%. Vasarāju ražu vēl grūti prognozēt.

Tā kā proteīna avotu cenas turas augstas, COPA–COGECA darba grupas sēdē Francijas un Vācijas pārstāvji norādīja uz nepieciešamību audzēt ES teritorijā soju, lai izvairītos no spekulatīvām cenām, kādas importētajai sojai piedāvā tirgotāji no Amerikas, Argentīnas un Brazīlijas. **LL**

Sagatavoja LLKC Sabiedrisko attiecību vadītāja Iveta Tomsone

IZPĒTĪTI STARPTAUTISKIE KOOPERATĪVI

Vecajās ES dalībvalstīs kooperācijas kustība vērtējama kā spēcīga, tajās bāzējas arī 91 starpvalstu un starptautiskais kooperatīvs.

Lai stiprinātu kooperācijas kustību visā ES un pastiprinātu to ietekmi mazumtirgotāju ķēdēs, nepieciešami papildu instrumenti valstu Lauku attīstības plānos. Šāds secinājums izdarīts Pellervo Ekonomisko pētījumu institūta pētījumā, kas veikts saistībā

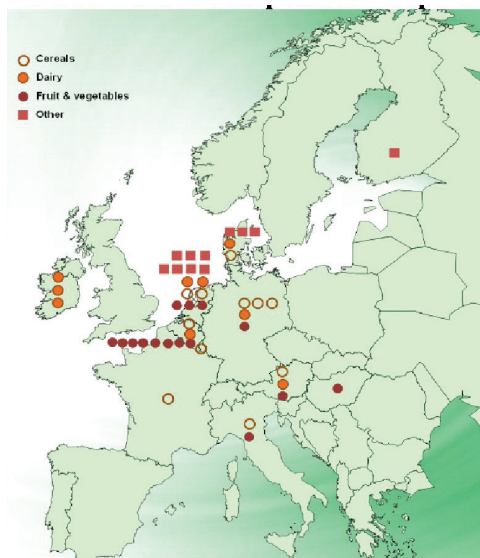
ar ES Lauksaimniecības ģenerāldirektorāta pētījumu „Atbalsts lauksaimnieku kooperatīviem”. Prezentācija, kurā izvērtēta starptautisko un starpvalstu kooperatīvu kustība skatīta jūnijā notikušajā COGECA Kooperatīvu koordinācijas komitejas sanāksmē, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas izpilddirektore Evija Gunika.

Pārskats par kooperatīviem un prezentācija galvenokārt balstīta uz datiem, kas iegūti 2011. gada pavasarī no 27 ES dalībvalstīm. Pētījumā izšķirti divu veidu kooperatīvi: starpvalstu kooperatīvi (to dalībnieki ir vairāk nekā vienā ES dalībvalstī) un starptautiskie kooperatīvi (iepērk produkciju no ārvalstu lauksaimniekiem, kuri nav kooperatīva dalībnieki).

Pārskats par situāciju kopumā ES (Starpvalstu un Starptautisko kooperatīvu sadalījums)

	Starpvalstu koop.	Starptautiskie koop.
Graudi	11	7
Augļi un dārzeņi	15	15
Piens	9	8
Cukurs	2	3
Citi sektori (gala u.c.)	9	12
KOPĀ:	46	45

Dažādu nozaru starpvalstu kooperatīvu pamatbāzēšanās vietas („Mātesvalstis”)

Vērtējot graudu kooperatīvus, secināts, ka tie parasti ir daudzfunkcionāli kooperatīvi. Papildus graudaugu realizācijai šie kooperatīvi gandrīz vienmēr nodarbojas arī ar lauksaimniecības izejvielu piegādi. Atsevišķās dalībvalstīs graudu kooperatīvi darbojas arī citās nozarēs – olu, kartupeļu, gaļas, augļu un dārzeņu ražošanā, kā arī celtniecības pakalpojumu sniegšanā un pat telekomunikāciju nozarē.

Augļu un dārzeņu nozarē pieci lielākie kooperatīvi atrodas Beļģijā, trīs lielākie – Nīderlandē, tie visi ir starpvalstu kooperatīvi, kas darbojas kā

starptautiskas ražotāju organizāciju apvienības integrētos tirgos, pārvaldājot saražoto nelielos attālumos.

Piena nozarē ES darbojas divi ļoti lieli starptautiski kooperatīvi – „FrieslandCampina” un „Arla Foods.” Piena nozarē kooperatīviem ir dominējošais stāvoklis Nīderlandē, Dānijā, Īrijā un Zviedrijā.

Starpvalstu pakalpojumu sfēras kooperatīvi pamatā bāzējas Nīderlandē un Vācijā, to šajā valstī ir kopskaitā 5. Pa vienam starpvalstu kooperatīvam darbojas gaļas sektorā (Somijā) un olu ražošanā (Dānijā), bet divi kooperatīvi

– kartupeļu ražošanā (abi Nīderlandē).

Pētījumā secināts, ka kooperatīvu internacionalizāciju nosaka to izaugsmes un fakts, ka vairākās valstīs kooperatīvu iekšzemes apvienošanās process kādā no nozarēm vairāk vai mazāk ir noslēdzies. Sagaidāms, ka turpmākajos gados notiks vairākas starptautisko kooperatīvu konsolidācijas, taču to tirgus spēks joprojām nav pietiekams salīdzinājumā ar mazumtirgotājiem un to ķēdēm.

Sagatavoja LLKC Sabiedrisko attiecību vadītāja Iveta Tomsone

SIA Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rūgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

Rūgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

SPRIEŽ PAR PIENA NOZARI PĒC KVOTU ATCELŠANAS

Pēc piena kvotu atcelšanas ES likumdošanai un atbalsta mehānismiem būtu jāmazina piena cenu straujās svārstības, jānodrošina pienācīgi ienākumi piena ražotājiem un jāgarantē, ka piena ražošana notiek visā ES. Par situāciju pēc piena kvotu atcelšanas spriests ES lauksaimnieku un lauksaimniecības kooperatīvu intereses pārstāvošā sabiedriskās organizācijas COPA–COGECA ārkārtas Piena darba grupas sanāksmē, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Latvijas Zemnieku Federācijas (LZF) pārstāve Silvija Dreijere. Sanāksmē apspriests COPA–COGECA sagatavotais dokuments likumdevējiem, kurā ietverti trīs pasākumu bloki.

1. Pasākumi tirgus nepastāvības novēršanai – robežcenas noteikšana svaigpienam; finanšu instrumentu pielietošana piena produktu tirdzniecības noietam; eksporta kompensācijas – diskusijas, kāda ir to nākotne? Iespējamie pasākumi tirgus svārstību mazināšanai COPA–COGECA skatījumā būtu šādi:

- īsākas piena piegāžu ķēdes (mazāk starpnieku);
- krīzes situācijās atjaunotas eksporta subsīdijas;

- ienākumu/peļņas apdrošināšana (šāds modelis darbojas ASV);
- krīzes gadījumos – piena uzpirkšanas shēmas iedarbināšana.

2. Pienācīgu ienākumu nodrošināšana piena ražotājiem – taisnīgāka piegādes ķēžu funkcionēšana, piena produktu patēriņa veicināšana; pasākumi piena ražošanas izmaksu optimizēšanai, tādējādi paaugstinot saimniecību konkurētspēju. COPA–COGECA ienākumu nodrošināšanai saimniecībās rosina peļņas neaplikšanu ar nodokļiem piena ražošanai labvēlīgos periodos, tiesa, ar nosacījumu, ka tā pēc kāda laika tiek investēta atpakaļ saimniecībā. Šāds pasākums gan tiek ieteikts kā brīvprātīgs, nevis obligāts. Vēl viens ierosinājums – gan saimniecībām, gan pārstrādes uzņēmumam brīvprātīgi veidot riska fondu, kur līdzekļi tiktu uzkrāti labajos laikos, kad piena cena ir augsta. Ienākumu nodrošināšanai kā galvenie tiek minēti jau ES iestāžu apstiprinātie "piena paketes" pasākumi, kas paredz ražotāju grupu līgumu slēgšanu ar pārstrādi par pārdodamā piena apjomiem un cenām; vienlīdzīgāku peļņas sadali piena pro-

duktu piegādes ķēdē no zemnieka līdz veikalam. Svarīgs instruments ir piena produktu popularizēšana, starp kuriem nozīmīgākais pasākums ir "Skolas piena programma". Par šo pasākumu iestājas arī Latvija, uzsverot, ka programmas īstenošanai nepieciešams palielināt ES līdzfinansējumu un mazināt birokrātiju, tādējādi stimulējot skolas aktīvāk piedalīties programmā. Tomēr svarīgākie pasākumi piena nozares saglabāšanai un attīstībai, konkurētspējas paaugstināšanai jaunajām dalībvalstīm ir tie, kas tiek iestrādāti nākamā perioda Lauku attīstības plānos.

3. Piena ražošanas nodrošināšana visas ES teritorijā. Šeit galvenais pasākums ir atbalsts piena ražošanai kalnainos apvidos, un tieši jūnija sanāksmē izdevās pievienot arī piena ražošanas atbalstīšanu mazāk labvēlīgajās teritorijās (MLA).

Priekšlikumu, kam būtu jānodrošina piena ražotāju stabilitāte pēc 2015. gada, gatavošana turpināsies arī jūlijā.

Sagatavoja LLKC Sabiedrisko attiecību vadītāja Iveta Tomsone

PLŪDI EIROPĀ RADA MILZĪGUS ZAUDĒJUMUS LAUKSAIMNIEKIEM

Dabas radīto zaudējumu apmēri tika apspriesti Politikas koordinācijas sanāksmē, kurā no Latvijas piedalījās Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas izpilddirektore Evija Gunika un LLKC ES lauksaimniecības un lauku attīstības lietu biroja vadītāja Nora Lapiņa.

Čehijā plūdi šajā pavasarī ir lielāki nekā iepriekšējā gadā, kaut arī ir veikti preventīvi pasākumi – izveidotas vairāku metru augstas barjeras. Zudumi tiek rēķināti miljardos eiro, jo bojāts ap 35 000 ha laukaugu platību, 20 000 ha

ganību, bet dārzkopībā paredzami zudumi 15–30% apmērā. Pēdējo 12 gadu laikā Čehijā milzīgi plūdi ir bijuši trīs reizes. Čehijas lauksaimnieku pārstāvis ierosina uzrunāt Eiropas Komisiju rīkot konferenci, lai diskutētu par plūdu zaudējumiem un to, kādi stratēģiski pasākumi būtu ieviešami, lai mazinātu zudumu iespējas.

Vācijā joprojām ir paaugstināts ūdens līmenis, kas lēnām krītas. Lai atbalstītu lauksaimniekus, ir izveidoti speciāli kredīti. Domājot ilgtermiņā par aiz-

sardzību pret plūdu radītiem zaudējumiem, notiek diskusijas par zemes vērtību applūstošajās teritorijās.

Īrija informē, ka plūdu radītie zaudējumi vērtējami divu miljardu eiro apjomā.

Sagatavoja LLKC ES lauksaimniecības un lauku attīstības lietu biroja vadītāja Nora Lapiņa

LAUKSAIMNIEKI UZTRAUKTI PAR DIGESTĀTA KVALITĀTI UN LIETOŠANU

COPA–COGECA Sekretariāts sagatavojis dokumenta projektu par definīcijas „beigu atkritumi” kritērijiem kompostam un digestātam (digestāts rodas biogāzes ražošanas procesā. Digestāts ir līdzīgs kompostam, to var izmantot lauksaimniecībā kā mēslojumu, aizstājot minerālmēslus). Biogāzes ražotāji vēlas, lai tiktu atcelti visi noteikumi un kvalitātes prasības digestātam, bet lauksaimnieki un lauksaimniecības kooperatīvu pārstāvji ir nobažījušies par digestāta kvalitāti un tā lietošanu neierobežotā daudzumā. Digestāta kvalitāti ietekmē izmantotās izejvielas. Ja biogāzes vai komposta ražošanai tiek izmantoti kūtsmēsli un zaļā biomasa, kas ražota speciāli šim mērķim vai iegūta parku un zaļo zonu apkopšanas rezultātā, tad atkritumu galaproduktu kvalitātes kritērijiem nav nepieciešams izstrādāt atsevišķu regulu. Savukārt, ja biogāzes vai komposta ražošanai izmantoti materiāli, kas iegūti sadzīves atkritumu dalītās vākšanas rezultātā, rūpniecības procesos vai notekūdeņu attīrīšanas rezultātā, nepieciešams veikt analīzes un Komisijas lēmums izstrādāt kvalitātes kritērijus būtu tikai atbalstāms. Tomēr vienlaicīgi jāatzīmē, ka būtu nepieciešami pētījumi

un zinātniskais pamatojums par digestāta izejvielu ietekmi uz digestāta kvalitāti.

Vecās dalībvalstīs negrib mainīt iekšējo kārtību digestāta lietošanā un vēlas palikt pie savā valstī esošās mēslošanas līdzekļu lietošanas kārtības. Lielbritānijā, piemēram, kompostam ir stingri kvalitātes standarti. Tas tiek uztverts nevis kā mēslojums, bet gan kā augsnes uzlabotājs, tāpēc šīs valsts lauksaimnieki uzskata, ka nav nepieciešama atsevišķa regula.

Latvijā pašlaik notiek izmaiņas MK noteikumos par digestāta kā mēslošanas līdzekļa izmantošanu. Noteikumos atrunātas digestāta uzglabāšanas prasības, kā arī kontroles sistēma digestāta izmantošanai uz laukiem (kvalitāte, lietošanas biežums utt.). Latvijā digestāts tiek vērtēts atkarībā no tajā esošā nitrātu daudzuma, bet COPA–COGECA – no tā radītā piesārņojuma.

Pārmērīga digestāta lietošana lauksaimniecībā izmantojamās zemes var pārvērst tuksnesī. **L**

Sagatavoja LLKC ES lauksaimniecības un lauku attīstības lietu biroja vadītāja Nora Lapiņa

UZZIŅA

Raksti sagatavoti pēc LLKC ES lauksaimniecības un lauku attīstības lietu birojā iesniegtajām ekspertu atskaitēm.

Ekspertu dalība pasākumā organizēta VLT aktivitātes "Nozaru ekspertu ziņojumi" ietvaros.

Plašāk ar COPA/COGECA darba grupu ekspertu aktivitātēm iespējams iepazīties Valsts Lauku tīkla mājaslapā http://www.laukutikls.lv/copa_cogeca.

* Uzziņai. COPA ir Eiropas līmeņa profesionālo lauksaimnieku organizāciju komiteja, kas pārstāv lauksaimniekus ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1958. gadā. COGECA ir Eiropas līmeņa lauksaimniecības kooperācijas komiteja, kas pārstāv kooperatīvu intereses ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1959. gadā. Kopš 1962. gada COPA un COGECA apvienoja biļorus un kopīgi pārstāv Eiropas lauksaimnieku un kooperatīvu intereses.

AUGKOPIĀBA

VASARĀJU RAŽA SAGAIĀDĀMA VIDĒJA, RAPSI POSTA KAITĒKĻI

SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” augkopības speciālisti jūnijā turpina maijā iesākt labības un rapša lauku apsekošanu un ražu prognožu sagatavošanu. Prognozes liecina, ka maija un jūnija labvēlīgo meteoroloģisko apstākļu dēļ gaidāma vidēji laba vasarāju raža, izņēmums ir vasaras rapsis, kam nozīmīgs kaitējums nodara kaitēkļi.

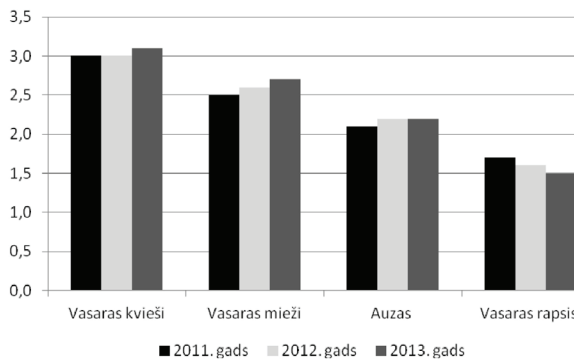
Jūnijā tika veikta vasarāju labību – vasaras kviešu, miežu, auzu – un vasaras rapša lauku apsekošana un ražas prognožu sagatavošana. Attēlā redzams pēdējo trīs gadu jūnija ražas prognožu salīdzinājums.

Vasarāju labību ražība šogad tiek prognozēta iepriekšējo gadu līmenī vai nedaudz augstāka, vasaras kviešiem – 3,1 t/ha (2012. gadā – 3,0 t/ha), vasaras miežiem 2,7 t/ha (2012. gadā – 2,6 t/ha). Bet vasaras rapsim progno-

zētā raža 1,5 t/ha ir nedaudz zemāka (2012. gadā – 1,6 t/ha).

Kopumā vasarāju sējumu stāvoklis ir labs, bet, apsekojot laukus, ir redzams, ka vasarāju sējas periodā laika apstākļi dažādos Latvijas reģionos bijuši ļoti atšķirīgi, daudzviet sēja veikta vēlu. Kultūraugu attīstības stadijas dažādos reģionos un pat viena reģiona ietvaros ir ļoti atšķirīgas. Vasaras rapsim šobrīd būtisku kaitējumu nodara krustziežu spīdulis. Bojājumi ir tik lieli, ka daļa zemnieku plāno atteikties no vasaras rapša audzēšanas.

Otrā vasarāju labību un vasaras

rapša ražas prognozēšana tiks veikta augustā. Jūlijā tiks veikta ziemāju labību – ziemas kviešu, tritikāles, rudzu – un ziemas rapša otrā apsekošana un ražas prognožu precizēšana. **L**

Sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas speciāliste bioloģiskajā lauksaimniecībā
Laura Ludevika

NEZĀĻU IEROBEŽOŠANA IZMANTOJOT GLIFOSĀTU SATUROŠUS HERBICĪDUS

Masu plašsaziņas līdzekļos parādās arvien vairāk materiālu par glifosātu, tā kaitīgumu videi un cilvēkam, bet maz ir plašas informācijas par glifosāta izmantošanu lauksaimniecībā, īpaši augkopībā, kur to lieto visbiežāk un visvairāk.

Lauksaimniecībā glifosātu saturošus pesticīdus – herbicīdus izmanto nezāļu ierobežošanai. Latvijā 2013. gada vidū (uz 21.06.2013.) Valsts augu aizsardzības dienestā (VAAD) bija reģistrēti 22 herbicīdi, kuru sastāvā ir glifosāts. Tomēr bieži novērota nepamatota šo herbicīdu lietošana. Neviens nevar piespiest lauksaimniekus nelietot glifosātus saturošus preparātus, tomēr zemniekam ir jābūt ziņošam un jāapzinās savas rīcības sekas.

Kas ir glifosāts?

Glifosāts (N-(fosfometil) – gli-cīns) ir sistēmisks plaša spektra herbicīds, kas iedarbojas, bloķējot fermentu, ko augi izmanto olbaltumvielu sintēzē. Augu aizsardzības līdzekļi, kuri satur darbīgo vielu glifosātu, ir vispārējas un sistēmas iedarbības herbicīdi. Augi glifosātu uzņem caur visām zaļajām daļām, un tas pārvietojas no veģetatīvajām augu daļām uz sakņu sistēmu, sakņiem vai stoloniem. Pasaulē visvairāk glifosātu saturošo herbicīdu lieto pret tiem izturīgu ģenētiski modificētu augu – sojas, kukurizas, kokvilnas, cukurbiešu, rapša un lucernas audzēšanai. Glifosātu pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados tirgū ieviesa „Monsanto” ar nosaukumu „Roundup”, bet tagad to ar dažādiem nosaukumiem tirgo daudzas kompānijas. Glifosātu saturošos herbicīdus lieto ne vien lauksaimniecībā, bet arī nezāļu ierobežošanā uz vilcienu sliedēm, pilsētu celiņiem un ceļmalām, kā arī skolu, bērnudārzu pagalmos un mazdārziņos.

Kas ir nezāles?

Par nezālēm sauc augu sugas, kas pret cilvēka gribu ieviesušās saimnieciski izmantojamās platībās (tai skaitā sējumos), samazina ražu un pazemina tās kvalitāti. Salīdzinot ar kultūrau-

Foto: A. Skudra

Rapsi bez miglošanas Latvijas apstākļos nevar

giem, nezālēm ir daudz īpatnību, kas nodrošinājušas to eksistenci. Galvenā no tām ir augsta sēklu ražotspēja, piemēram, viena balanda (*Chenopodium album* L.) spēj saražot pat 32 tūkst. sēklu, tīruma usne (*Cirsium arvense* (L.) Scop.) – 7,2 tūkst. sēklu. Nezāles vairojas ne tikai ģeneratīvi, bet arī veģetatīvi; citām nezālēm veģetatīvais vairošanās veids ir galvenais. Tā kā nezāles ražo daudz sēklu, to krājumi augsnē ir ļoti lieli un bieži sēklu dīgtspēja saglabājas daudzus gadus.

Nedaudz par nezāļu ierobežošanu

Latvijā pieņemamākie un plašāk lietotie nezāļu ierobežošanas pasākumi ir to mehāniskā, bioloģiskā un ķīmiskā ierobežošana. Mehānisko nezāļu ierobežošanu veic augsnes rudens apstrādē, augsnes pirmssējas anstrādē

Maldīga ir doma, ka glifosāta lietošana paātrina graudu nobriešanu

pavasārī vasarājiem, augsnes sagatavošanā ziemājiem, kā arī sējumu kopšanā izmantojot tradicionālos augsnes apstrādes agregātus – lobītājus, šļūces, kultivatorus, arklus. Savukārt

bioloģiskie nezāļu ierobežošanas pasākumi pamatojas uz dzīvo organismu savstarpējām attiecībām. Izmantojot šo metodi, ir ļoti labi jāzina kultūrauga īpašības un tā iespējamās attiecības ar nezālēm (spēja noēnot, nomākt un konkurēt). Ierobežojot nezāles bioloģiski, agronomiski iespējams attiecīgi izvēlēties piemērotākos sējas laikus, sējas normas un, galvenais, ievērot pamatotu augu maiņu. Atcerēsimies, ka, audzējot kādu kultūraugu vai radniecīgas kultūraugu grupas atkārtoti, savairojas specifiskas slimības, kaitēkļi un arī nezāles.

Ķīmiskā nezāļu ierobežošana ir saistīta ar herbicīdu lietošanu, tai ir jābūt ekonomiski un ekoloģiski pamatotai. Herbicīdu, arī glifosāta, lietošanas kārtību valstī nosaka Augu aizsardzības likums un Augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecības noteikumi, kas jāņem vērā ikvienam zemes lietotājam. Lielākais klupšanas akmens, ko lauksaimnieks pieļauj, izvērtējot nezāļu ierobežošanas nepieciešamību, ir nezināšana, ko veicina informācijas un pētījumu trūkums par nezāļu kaitīguma robežsliekšņiem un to pakāpēm. Vai mēs, lauksaimnieki, zinām, sasniedzot kādu nezāļainības pakāpi, raža samazināsies un kad ir ekonomiski izdevīga nezāļu ierobežošana?

Kā pareizi lietot glifosātu saturošus herbicīdus?

Lai izvairītos no nepareizas un nepamatotas glifosātu saturošu herbicīdu lietošanas, ir jāievēro vairāki nosacījumi (sk. produktu marķējumu), lai ļoti ilgi laukā nebūtu jāatgriežas pie glifosāta lietošanas.

- Nezāles nedrīkst būt pāraugušas, rūpīgi jāizvērtē meteoroloģiskie apstākļi (lietus, sausums, paaugstināta temperatūra, vēja stiprums, salnas).
- Nesākt augsnes apstrādi, pirms herbicīds pilnībā ir iedarbojies – nezāle (tās virszemes daļas, saknes un sakneņi) ir gājusi bojā. Vienmēr pārbaudīt nezāļu bojāeju, nevis pajauties uz marķējumā norādītajām dienām, kad sākt augsnes apstrādi.
- Izvairīties no nevajadzīgas preparāta lietošanas pirms graudaugu un rapša plaušanas – lietot pareizu agrotehniku kultūraugu audzēšanā (šķirnes piemērotība, izsējas normas, lauka piemērotība sugas audzēšanai u.c.). Apsmidzinot

graudaugus agrāk par pilngatavības stadiju, glifosāts nonāk graudā un būtiski palielinās atlieku daudzums, jo vēl turpinās barības vielu pārvietošanās no auga zaļajām daļām uz graudu. Maldīga ir doma, ka glifosāta lietošana paātrina graudu nobriešanu. Tieši otrādi, tā lietošana pārtrauc graudu briešanu, graudi sažūst un līdz ar to raža samazinās. Agroekoloģiski nav attaisnojama sējumu apstrāde pirms ražas novākšanas.

- Maksimālais apstrāžu skaits sezonā – viena reize. Tas parasti attiecas uz neapgūtu lauku ielabošanu un papuvju izmantošanu. Pirms glifosāta lietošanas veikt nezāļu provocēšanu (parasti – šķīvošanu, lobīšanu), tikai tad pieļaujama herbicīda lietošana panākot maksimālu efektu.
- Ievērot darba šķidruma koncentrāciju – parasti 2%.
- Lietot smidzinātājus, kas ir darba kārtībā. Herbicīdi, to starp glifosāti, ir mūsu pašu

nauda, ko netieši izsmidzinām uz lauka un ievadām vidē, kur dzīvoju es un citi cilvēki, tāpēc būtu ideāli, ja mēs to izmantotu tik efektīvi, cik vien iespējams.

VAAD brīdina, ka nepareiza augu aizsardzības līdzekļu lietošana negatīvi ietekmē cilvēku un dzīvnieku veselību, kā arī vidi, radot tiešus zaudējumus lauksaimniekiem. Tas ir pārkāpums.

Svarīgi atcerēties, ka lauksaimniecības pamatuzdevums ir pārtikas ražošana mums, cilvēkiem. Lietojot herbicīdus, vidē ievadām ķīmiskas – cilvēka, ne dabas radītas vielas, to aprites cikls sākas uz lauka, bet beidzas mūsu organismā. Latvijas apstākļos glifosātu saturošus herbicīdus lauksaimniecībā lieto un lieto, bet to apjomus var samazināt, tikai gudri saimniekojot.

Sagatavoja LLKC
Augkopības nodaļas vadītājs, agronoms
Oskars Balodis

SIA LLKC
PIEDĀVA

LAUKU DIENAS DEMONSTRĒJUMU SAIMNIECĪBĀS JŪLIJĀ

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" jūlijā organizē vairākas lauku dienas, uz kurām aicināti visi interesenti. Plašāka informācija par katru pasākumu – pievienotajā kontaktinformācijā.

- **19.07 plkst.11:00** Valkas novada Vijciema pagasta z/s "Piekalnes" notiks lauka diena „Kartupeļu, miežu un kviešu kaitīgo organismu ierobežošanas sējumos izmantojot konvencionālās un integrētās saimniecības metodes. Kartupeļu šķirņu salīdzinājums.” Tāl. 29341748, I.Krūmiņa.
- **23.07. plkst.11:00** Alūksnes novada Ziemeru pagasta z/s „Polieši” notiks lauka diena „Bioloģiski aktīvo preparātu lietošanas pamatojums dārzu stādījumos bioloģiskās lauksaimniecības sistēmā”. Tāl. 29442671, I.Missa.
- **24.07. plkst.11: 00** Madonas novada Ošupes pagast z/s “Apšusala” notiks lauka diena „Tauriņziežu audzēšanas tehnoloģiju efektivitāte un pēcietekmes novērtējums” Tāl. 64807464, A.Brosova.

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus "Lauku Lapa" un "Zivju Lapa" Jūsu e-pastā! Lai pieteiktos izdevumu elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot "Lauku Lapu" un "Zivju Lapu".
Pieteikumā jānorāda:
Vārds, uzvārds; iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; e-pasta adrese, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

Lauku lapa

SAGATAVOTA
SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"
Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018
tāl.: 63050220
Izdevumā LLKC arhīva un
A. Skudras foto

SIA Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBĀ

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

